

Bir qəlbin nota köçürülmüş sevgisi, həsrəti və harayı

Vasif Adigözəlov haqqında yazıya başlamazdan əvvəl onun "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyasını bir daha dinlədim. Hər notunda Vətən sevgisi, Qarabağ nisgili sezilen bu musiqi əsərinə həyəcansız qulaq asmaq mümkün deyil. Büyük ürək yanğısı ilə nota köçürürlən bu əsərdə bir millətin sevgisi və kədəri, harayı və nisgili, Qarabağ dərdi boy verməkdədir. "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyasında həm də qələbə, qətiyyət və inam ifadə edilir. Bu əsər insanı düşündürür, həyəcanlandırır, Vətən oğlunu öz torpaqlarını yağı tapdağından xilas etməyə səsleyir...

Azərbaycanın görkəmlə bəstekarlarından biri, Xalq Artisti, professor, Dövlət mükafatı laureati, "Şöhrət" və "İstiqlal" ordenli Vasif Adigözəlov Bakıda doğulub boyra-başa çatsa da, ata yurdu Qarabağı heç vaxt unutmur. Atası Zülfü Adigözəlov əslən Qarabağdan idi. Şuşanın, daha sonra bütün Qarabağın ermənilər tərəfindən işgal edilmesi Vasif Adigözəlovu son derecə sarsılmışdı. Təsadüfi deyil ki, ömrünün sonlarında bəstələdiyi əsərlərde kədər notları da haqda çox sezildirdi. "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyası, "Qəm karvani", "Şuşam laylay" əsərləri, üzərində sərasər on bir il işlədiyi "Nətəvan" operası Qarabağ həsrətindən yaranmışdı. Bu gün bəstekarın ölüməz əsərləri hələ də erməni əsirliyində qalan Qarabağ dərdini və harayını bütün dünyaya yayır.

Vasif Adigözəlov musiqisi eyni zamanda, Azərbaycan xalqının milli qırurundan yoğrulub. Bu qırur millət və vətən sevgidən, müstəqil dövlətçilikdən, əsil-nəcabətdən, yüksək ziyalılıqdan və əlbəttə ki, şəxsiyyətin arxasında istedadla bərabər dayanan özünəinəmindən irəli gəlir.

Onun istedadı Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbinin fortepiano sinfində oxuyarkən üzə çıxır. O, bu məktəbi 1953-cü ildə bitirərək, elə həmin il də Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının bəstəkarlıq fakültəsinə - dünya şöhrəti bəstəkar Qara Qarayevin sinfinə daxil olur. Genetik istedadı, musiqiçi ailəsində böyüməsi və məktəbdə mükməməl musiqi təhsili alması özünü dərhal bürüze verir və ikinci kursda ona böyük konsertlərdə piano ifaçılığı həvalə edilir. Gürcü bəstəkarı Otar Taktakişvili gənc V. Adigözəlovun ifasında öz əsərini dinləyəndən sonra demişdi: "Mənə bundan yaxşı solist lazımdır".

O, əsil-nəcabətli bir nəsilin övladı idi. Onun şəxsiyyətində və sənətində Ü.Hacıbəyliyə xas millilik və müdriklik, müəllimi Q.Qarayevdən gələn felsefi-intelлектual təfəkkür birləşirdi.

Vasif müəllimin xatirələrində: "Zülfü Adigözəlovun ocağında adı hər zaman hörmətlə çəkilən sənətkarlardan biri de bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli idi. Büyük sənətkarlar - Cabbar Qaryagdioglu, Seyid Şuşinski, Xan Şuşinski, Əhməd Bakixanov, Əhsən Dadaşov, Bəhram Mansurov, Həbib Bayramov, Hacı Xanməmmədov və başqaları tez-tez bizi gələrdilər. Evimizin əziz qonaqlarından biri de məşhur qəzelxan Əliağa Vahid olardi. Atamlı yaxın dost idilər. Qəzəllərini çox zaman elə bizim evdə yazar, sonra atamlı birlikdə işləyirdilər. Biz - Zülfü Adigözəlovun övladları belə tanınmış, istedadlı sənət adamlarının olduğu bir mühitdə boyra-başa çatırdıq".

Həyatında təəssüflə anlığı məqamlar da az deyildi. Deyirdi ki, atam bəstəkarlığının ən səmərəli dövrünü görə bilmədi. Zülfü Adigözəlov 1963-cü ildə oğlunun ilk operasi olan "Ölüller"in premiyerasına on gün qalmış dünyasını dəyişdi. Bir də müəllimini - Qara Qarayevi xüffətlə anırdı. Dañışdı ki, "Təhsil illərində də, sonralar da ne yazdırımsa, həmişə Qara müəllimlə məsləhətleşirdim. Hətta indi de əsər yazanda öz-özümə sual verirəm: görsən Qara müəllim buna nə deyərdi?"

Olduqca möhkəm yaddaşı vardı. Sənətkarların həyatından, yaradıcılığının coxlarının bilmədiyi əh-

valatlar danışardı.

Vasif Adigözəlov Azərbaycan musiqisinə dərin-dən bələd idi. Ondan bərələnərək əsərlər yazmaqla kifayətlənmir, bildiklərini tələbələrinə də öyrətməyə can atıldı. Asəf Zeynallı adına Musiqi Texnikumunun direktor işləyəndə də, Konservatoriyyada müəllimlik edəndə də maestro Niyazi ilə kəndləri dolaşır, istedadlar axtarırdı. Bu barədə söhbət düşəndə deyirdi: "Onları üzə çıxarmaq, musiqi sənətinə gətirmək üçün əlimizdən gələni əsirgəmiridik. Hər il Respublika Sarayında konsertlərini təşkil edirdik. Bülbül adına Musiqi Məktəbində, Asəf Zeynallı adına Musiqi Texnikumunda, Konservatoriyyada təhsil almalarına, sənəti dərindən öyrənmələrinə çalışırıq. İndi o gənclərin çoxunun gözəl sənətkar kimi yetişdiklərini gördükçə çox sevinirəm".

Azərbaycanda qardaş Türkiyənin zəfer savaşı olan Çanaqqala mövzusuna ilk dəfə Vasif Adigözəlov müraciət edib. Onun "Çanaqqala-1915" oratoriyası türk dünyasında əlamətdar bir hadisə kimi qiymətləndirilir.

Bu oratoriyani Vasif Adigözəlov yaradıcılığının zirvəsi saymaq olar. Özünün dediyinə görə, bu mövzu onu çoxdan düşündürdü. "Az qala yox olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalan Türkəyin belə bir məqamda özündə yenilməz güc taparaq mövcudluğunu qoruyub saxlaması təbiiidir ki, bir türk olaraq hər birimizi ruhlandıran, qürurlandıran tarixi hadisədir. Bu, tarixdir, türkün yenilməzliyinin daha bir sübutudur. Məhz bu cür hadisələr bizim bir millət olaraq şanlı, məğrur keçmişimizi yenidən vərəqləməyə, ümidi bir söykənəcək tapmağa imkan verir" - Vasif müəllim xatirələrində belə yazar. O, əsər üzərində işləyərkən həmin tarixi vuruşlarda qəhrəmanlıqla döyüşüb canından keçən türk şəhidlərinin məzarını ziyanət edib. Yazar ki, şəhid məzarlarını ziyanət etdiyikcə, dañılın daha da güclənir, qurru artırdı. Belə qənaətə gəldirdi ki, Çanaqqala savaşında türk qardaşlarımızın göstərdiyi hünər bütün türk dünyasına, türk xalqlarına örnək olmalıdır. Hər bir türk öz Vətənini bu cür qorumağıdır. Odur ki, bəstəkar Çanaqqala mövzusunu işlə-

yərken bunu bütün Türk dünyasının tarixi zəferi kimi təqdim etməyə çalışıb. "Çanaqqala-1915" oratoriyası mahiyyətə rekviyemdir, şəhidlərin ruhuna ithaf edilmiş musiqidir. Bu əsərdə türk əsgərlərinin Vətənən sonsuz, tükenməz sevgisi, rəşadəti, yenilməzliyi tərənnüm olunur.

Monumental əsər olan bu oratoriya ilk dəfə 1996-ci ildə Çanaqqalada səslənib. İki yüz musiqiçi tərəfindən ifa olunan əsər olduqca möhtəşəm alınıb. Vasif Adigözəlov bu əsərə görə Türkiyə tərəfindən təklif olunan qonorardan imtina edib.

1990-ci ildə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının birinci katibi seçilən Vasif Adigözəlov ömrünün qalan hissəsini bu sənət məbədi ilə bağlayıb. O, ittifaqı esl müsiki ocağına əlavə bilib.

Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti, professor Firəngiz Əlizadə Vasif müəllimin xidmətlərini belə dəyərləndirir: "Vasif müəllim bəstəkar, ictimai xadim, pedaqoq olmaqla yanaşı, həm də Bəstəkarlar İttifaqının nüfuzunun yüksəlməsinə, inkişafına böyük töhfələr verən bir şəxsiyyətdir. O, Bəstəkarlar İttifaqına rəhbərlik etdiyi illərdə ətrafına istedadlı insanlar toplaya bilmişdi. Doxsanıncı illər kimi çətin bir zamanda yaradıcılıq ittifaqının yaşamasına nail ola bildir. Bu, Vasif Adigözəlov şəxsiyyətinə hörmət, onun şəxsi nüfuzu sayesinde mümkün oldu".

Firəngiz Əlizadə 1990-ci ildə Vasif müəllimin "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyasının Moskvada premiyerəni xatırladaraq deyir: "Bu onun yalnız bəstəkar kimi böyük uğuru deyildi, həm də bir vətəndaş mövqeyinin göstərici idi. Bunun Azərbaycan bəstəkarlı məktəbine mühüm təsiri oldu, bəstəkarları ilhamlandırdı, Qarabağ mövzusunda yeni əsərlərin yaranmasına yol açdı".

Firəngiz xanım deyir ki, görkəmlə bəstəkarımızın anadan olmasının 80 illiyi ölkə başçısının müvafiq Sərəncamı ilə silsilə tədbirlərlə qeyd olunur. Bu, Vasif müəllimin sənətinə verilən yüksək qiymətin, ona olan sonsuz sevgisinin təcəssümüdür.

Azərbaycan bəstəkarlı məktəbinin ən yaxşı ənənələri üzərində yüksələn, yaradıcılığında Şərq və Qərb

mənəvi dəyərlərinin yüksək bədii-fəlsəfi sintezinə nail olan Vasif Adigözəlov XX əsr Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində üç nəslə birləşdirən mənəvi körpü idi: xanende Zülfü Adigözəlov, bəstəkar Vasif Adigözəlov və dirijor Yalçın Adigözəlov! Ata, oğul və nəvə! üç böyük sənətkar! Bu şərəfli nəsil Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində bir epoxa təşkil edir.

Xalq Artisti Yalçın Adigözəlov: "Atam sadə bir insan idi, görünür bu da onun böyükliyündə irəli gəldi. O, babam Zülfü Adigözəlovin coxsayılı sənət dostlarının əhatəsində böyümüşdü. Vasif Adigözəlov görkəmlə bəstəkar olmaqla yanaşı, həm də qayğış və tələbkar aile bacısı, ata idi. Onun oğlu olmaq böyük məsuliyyətdir. Yolun düşən hər yerde, hər məclisdə atamın yazdığını əsərlərdən danışram. Ona görə yox ki, Vasif Adigözəlov mənim atamdır, ona görə ki, bu əsərlər milli musiqi sərvətimizdir. Bir bəstəkarın musiqisi yaşayır və səslənirə, deməli, o, xalq ruhunda yازib-yaradıb. Bu əsərlər milli mənəviyyatdan, xalqın arzu və istəklərindən qaynaqlanır. Vasif Adigözəlov ömrünün son günlərinədə musiqi ilə nəfəs alırdı. Yazdığı səhna əsərlərin hamisi tamaşa qoyuldu, bəstələdiyi musiqilər ifa olundu, ləntə köçürüldü. Bu baxımdan atamı xoşbəxt sənətkar saymaq olar".

Vasif Adigözəlov doğru dan da xoşbəxt sənətkardır. Həm də xoşbəxt atadır ki, milleti üçün gərəkli övladlar yetişdirib. O övladlar ki, ata yolu davam etdirir, mənsub olduqları nəslin adını daha da şərəfləndirirlər.

...Artıq doqquz ildir ki, Vasif Adigözəlov həyatdan köçüb. Amma əsərləri bu gün də beynəlxalq musiqi festivallarında məşhur dirijorların təqdimatında səslənir, görkəmlə ifaçıların repertuarına daxil edilir, musiqi məktəblərində tədris olunur. Bütün bunlar Vasif Adigözəlov musiqisinin ölməzliyindən və ecazkarlığından soraq verir. Onun musiqi bundan sonra da səslənməkdə davam edəcək, "Qəm karvani"na qoşulub yaxın-uzaq məmləkətlərdə "Şuşam laylay" deyəcək, "Qarabağ şikəstəsi"ni dün yaya yayacaq.